

FİYAT GELİŞMELERİNE İLİŞKİN 2022 ŞUBAT AYI DEĞERLENDİRME RAPORU

İSTANBUL

ESAM

EKONOMİK ve SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
مركز البحوث الاقتصادية والاجتماعية
CENTER FOR ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH

FİYAT GELİŞMELERİNE İLİŞKİN 2022 ŞUBAT AYI DEĞERLENDİRME RAPORU

ESAM İstanbul Ekonomi Direktörlüğü

Türkiye’de yaşanan ekonomik gelişmeler iktisadi aktörlerin cari ve geleceğe dönük ekonomik kararlarında önemli rol oynamaktadır. Ekonomideki gelişmelerin önemli yansıması istatistiki verilerdir. Bu verilerle iktisadi aktörler yatırım ve tüketim kararlarını belirlemektedir. Ancak günümüz iktisadi göstergelerin çeşitliliği, ilgili göstergelerin birbirine olan etkilerinin sağlıklı değerlendirilmesi her iktisadi aktör tarafından yapılamamaktadır. Bu sebeple mevcut ekonomik gelişmelere ilişkin doğru analiz ve değerlendirmelerin yapılabilmesi, ekonomik kurum yöneticilerin önerilerle doğru yönlendirilebilmesi önem arz etmektedir. ESAM İstanbul ekonomi direktörlüğü, bu önem doğrultusunda Türkiye’de yaşanan iktisadi gelişmeleri değerlendirmeyi ve ilgili kurumlara kısa ve uzun dönemli çözüm önerileri sunmayı hedef edinmiştir. Türkiye ekonomisi son yıllarda zorlu süreçler yaşamaktadır. Özellikle kur ve fiyat gelişmeleri ekonomide ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte büyüme, istihdam, cari açık ve kamu maliyesi gibi makroekonomik konularda da önemli gelişmelere sahiptir. Bu gelişmelerin seçilen makroekonomik konu ve istatistiki veriler ışığında belli periyotlarda değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye ekonomisinde Şubat ayı için TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranı (tüketici fiyat endeksi-TÜFE) %54,4 olarak gerçekleşmiştir. Şubat 2022 için 1 aylık enflasyon oranı ise %4,81 olarak açıklanmıştır. Tüketici enflasyon verilerinde Şubat ayı için en yüksek enflasyon ana grubunun %75,5 ile ulaştırma, ikinci ana grubun %64,83 ile ev eşyası ve üçüncü ana grubun da %64, 47 ile gıda ve alkolsüz içecekler olduğu görülmektedir TÜİK’e göre harcama gruplarında Şubat ayı için en düşük oranlar sırasıyla

ŞUBAT AYI FİYAT GELİŞMELERİ

%11,89 ile haberleşme, %22,24 ile eğitim ve %26,87 ile giyim ve ayakkabı olduğu anlaşılmaktadır.

Değişken	Şubat 2022
TÜFE	%54,4
Yİ-ÜFE	%105,01
ENAG TÜFE	%123,80
İTO TÜFE	%58,9

Enflasyon oranının artışında 2021 yılında meydana gelen kur artış etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Ancak son dönemlerde kur üzerine “Kur korumalı mevduat” politikasının uygulanması, kurun 13,5-14.00 TL arasında kalmasına yol açmıştır. Fiyat gelişmeleri sadece kur politikalarından değil, merkez bankası para politikası, enflasyon beklentileri, dış dünyada meydana gelen fiyatlardan da etkilenebilmektedir. Bu kapsamda dünyada enerji fiyatlarında yaşanan artışlar Türkiye’de enerji ürünlerine yansımış ve hem üretim hem de tüketim maliyetlerinde artış söz konusu olmuştur. Buna ek olarak Merkez Bankasının şubat ayında politika faizini sabit tutması da enflasyonist süreci hızlandırdığı düşünülmektedir. Politika faizinin beklentilerin aksine göre belirlenmesi, enflasyonist beklentilerin yüksek olmasına yol açmış ve bu durum da enflasyonist sürecin oluşmasına katkı sağlamıştır.

Dünya’da pandemi sonrasında enerjiye olan talebin artması, yakın dönemde Rusya-Ukrayna gerginliği ve savaş harekâtı, enerji fiyatlarına olumsuz yansımıştır. Rusya, önemli bir gaz ihracatçısıdır. Rusya’nın Ukrayna üzerindeki harekâtı Rusya ekonomisinin gerilemesine ve faizlerin Rusya’da bir anda %11 artışına neden olmuştur. Bunun yanı sıra Rusya borsasında savaş sebebiyle yaşanan küçülme de Rusya ekonomisinin gerilemesinde önemli bir etken olmuştur. Tüm bu gelişmelerin gelecek dönemlerde

Rusya'nın ihraç ürünleri üzerindeki fiyatlara olumsuz yansiyacağı düşünülmekte ve bu durumun gaz ithalatçısı olan Türkiye'de de enerji fiyatlarını etkileyeceği anlaşılmaktadır.

Şubat ayı fiyat gelişmelerinde dikkate alınacak bir diğer konu bağımsız kuruluşların yapmış olduğu enflasyon hesaplamalarıdır. Bir grup akademisyen tarafından kurulan Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG), Şubat ayı için E-TÜFE hesaplaması yapmış ve enflasyon oranını yıllık %123,80 olarak açıklamıştır. Aylık bazda ise enflasyonun %5,44 olduğunu açıklamışlardır. İstanbul geneli için enflasyon hesaplaması yapan İstanbul Ticaret Odası (İTO) da Şubat 2022 için enflasyon oranını %58,9 olarak açıklamış ve yıllık bazda ana madde gruplarında en yüksek artışların Madenlerde % 63,42, Yakacak ve Enerjide % 41,54 ve Gıda Maddelerinde % 35,99 olduğunu ifade etmiştir.

Fiyat gelişmelerinde bir başka önemli değişken yurtiçi üretici fiyat endeksidir (Yİ-ÜFE). ÜFE, üretim maliyetleriyle ilgili bir bilgi vermektedir. TÜİK verilerine göre, Şubat 2022 için Yİ-ÜFE yıllık bazda %105,01 olarak gerçekleşmiştir. Yİ-ÜFE (2003=100) 2022 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %7,22 olarak hesaplanmıştır. Yİ-ÜFE alt gruplarında dikkat çeken artışlar özellikle sanayi sektöründe olduğu anlaşılmaktadır. TÜİK'e göre, ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında %115,13, dayanıklı tüketim malında %69,20, dayanıksız tüketim malında %70,00, enerjide %188,47 ve sermaye malında %71,90 artış olarak gerçekleşmiştir. Üretim maliyetlerinde fiyatlar açısından ham petrol ve doğalgaz açısından %213,6 ve elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında %202,51 en yüksek artışların olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumunun TÜFE'de etkisini gösterdiğini söylemek mümkündür.

Fiyat artışları ile ilgili dikkat çeken gelişmelerden birisi de TÜFE ve ÜFE arasında son aylarda farkın giderek açılmasıdır. Şöyleki, Şubat ayı Yİ-ÜFE oranı %105,01, TÜFE oranı %54,4'ten yaklaşık 50 puan fazladır. Bu durum Ocak 2022'de 44,5 puan, Aralık 2021'de 43,8 puan ve Kasım 2021'de 33,3 puan olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu veriler, üreticilerin yaşanan olumsuz fiyat gelişmelerinin bir kısmını tüketiciye yansıttığı,

diğer kısmına da katlandığı izlenimi vermektedir. TÜFE-ÜFE arasındaki bu farkın tüketiciye gerçekten yansıtılıp-yansıtılmadığı konusu ESAM ekonomi direktörlüğü tarafından takip edilmekte, gelecek dönemlerdeki veriler ve gözlemler ışığında bu durumun netlik kazanılacağı düşünülmektedir.

Fiyat istikrarının sağlanması makroekonomik denge açısından önemli görülmektedir. Bu kapsamda fiyat istikrarından birincil sorumlu olan merkez bankasının kısa dönemde piyasa beklentilerini dikkate alacak şekilde para politikalarını belirlemesi gerektiği kanaatindeyiz. Ayrıca piyasa bekleyişlerinin kontrol altına alınmasında merkez bankasına olan güvenilirliğin artması kayda değer bir yere sahiptir. Merkez bankasının bağımsız ve siyasal söylemlerden uzak bir biçimde hareket etmesi, güven açısından önemlidir. Özellikle bankacılık piyasasında belirlenen faiz oranlarının -MB'nin politika faiz oranını düşürmesine rağmen- yüksek seyrettiğini gözlemlemekteyiz. Dolayısıyla piyasadaki finans kurumlarının MB'yi takip etmemesi önemli bir güven sorununun olduğu izlemine oluşturmaktadır. Kısa dönemde bu sorunun çözülmesinde ilgili kurumların adım atmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Fiyat gelişmelerinde istikrara katkı sağlayıcı bir diğer kurum hükümettir. Hükümetin, fiyat istikrarının sağlanmasında merkez bankası bağımsızlığını göz önünde bulundurması tavsiye edilmektedir. Piyasaya müdahaleci, fiyat denetim mekanizmalarını artırıcı mikro politikalar, geçmiş dönemde olduğu üzere enflasyon beklentilerine olumsuz yansiyabilmekte ve bu durum iktisadi aktörlerin harcama eğilimlerini hızlandırabilmektedir. İktisadi aktörler, denetimlerdeki artışlardan yola çıkarak geleceğe yönelik fiyatların artabileceği izlemine dayanarak cari dönemdeki harcama eğilimlerini artırmakta ve böylelikle enflasyonist süreç hızlanabilmektedir. Dolayısıyla müdahaleci politikalar yerine kısa vadede makroekonomik istikrarı sağlayıcı iktisat politikalarına başvurulması önemli görülmektedir. Artan üretim maliyetlerini baskılamak için de özellikle gıda üretiminde yerli üreticiye destek verilmesi, teşviklerin artması, bütçe içinde

yapılması planlanan yatırımların istikrara katkı sağlaması bakımından tekrar gözden geçirilerek yerli üretimi destekleyici alanlara kaydırılması tavsiye edilmektedir.

Kur politikalarının enflasyon üzerindeki baskısı göz önünde bulundurulduğunda merkez bankasının kısa dönemde piyasa beklentilerini dikkate alacak para politikalarına yönelmesi kur üzerindeki baskının azalmasına yol açabilecek ve fiyatlar üzerindeki baskı azaltılabilecektir. Uzun vadede katma değeri yüksek ürün ve hizmetlerin üretilmesi ve ihraç edilmesi, Türkiye’de ihracatı istikrarlı bir konuma getireceği tahmin edilmektedir. Türkiye’de ihracat artışında kur oranlarının yüksek oluşu önemli bir yer tutmaktadır. Bu çerçevede rekabetçi kur dengesi politikasıyla kur verileri yüksek seyretmekte ve bu durum iç fiyatları olumsuz etkilemektedir. Mevcut ihracat yapısı dikkate alındığında, kur oranlarının azalması sonucunda ihracatın da azalacağı tahmin edilmekte ve kurun yüksek oluşunun ithalat miktarı yüksek olan ülkemizin fiyatlarına daha olumsuz yansıtacağı düşünülmektedir.

Son olarak TÜİK’in 2021 yılı için açıklamış olduğu yıllık %11’lik büyüme oranının ülkemizde yaşanan olumsuz ekonomik gelişmelere rağmen üretim performansının iyi olduğu izlenimini vermektedir. ESAM İstanbul ekonomi direktörlüğü olarak ülkemizde büyüme sorunundan öte istikrar sorununun ön plana çıktığını gözlemlemekteyiz. Bu çerçevede ilgili ekonomi kurumların, piyasaya beklentilerini göz önünde bulundurmalarının kısa vade için önemli olduğunu düşünmekteyiz.

İSTANBUL

ESAM

EKONOMİK ve SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
مركز البحوث الاقتصادية والاجتماعية
CENTER FOR ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH